

waar het zich uitwong. En wat de groene buitenblaadjes, van de paardebloem bv., 's avonds doen met de gele bloempjes, die er in tegen koude en vocht beschermd worden, dat doen hier de witte buitenste bloembladeren zelf; die omsluiten ook het teedere binnenkroontje met zijn stuifmeel en honing tegen de koude in de maartnacht; bovendien is de lucht in de hangende klok al niet zoo koud als er buiten, en regen kan er evenmin in komen.

Sneeuwkllokjes zult ge niet eten; het kan u dus ook niet schelen, dat ze niet gezond zijn. Wel moest ge eens

een blaadje eventjes in de mond nemen en er op bijten; dat kan geen kwaad en dan merkt ge een eigenaardige, prikkelende smaak. Die wordt veroorzaakt door uiterst fijne kalknaaldjes, waarvoor de slakken, die al heel vroeg in 't jaar aan 't vernielen zijn, verbazend veel respect hebben. Geschonden blaadjes zult ge bij dit plantje zelden vinden. Maar nu vertel ik er u niet meer van, anders blijft er voor u zelf niet genoeg meer aan te ontdekken over.

E. Hs.

DE TJIFTJAF.

(PHYLLOSCOPUS RUFUS).

Toen ik nog een jongen van een jaar of dertien, veertien was, wenschte ik natuurlijk alle geluiden van de natuur te verstaan en alle teekenen op den grond te begrijpen, evenals onze onsterfelijke voorgangers op dat gebied: Padvinder, Spoorzoeker, Lederkous en de Gids der Prairieën. Nu lijkt dat in ons kleine Nederlandje zoo bijzonder moeilijk niet; het geloei, gehinnik of geblaas der viervoeters uit onze savannen is tenminste nog al gemakkelijk uit elkander te houden en in hun voetstappen staat hun naam als het ware met hoofdletters geschreven. Maar kent gij het spoor van de spitsmuis en het klagend geluid van het jonge haasje, dat door een hermelijn besprongen wordt?

Met de vogels is het nog lastiger. O, ik had me een uitstekend plannetje uitgedacht, om met hun geluiden en levenswijze op de hoogte te raken. Eerst zou ik zorgen, de vogels te kennen, die den geheelen winter hier blijven, om dan in het voorjaar de zangers te bestudeeren, die uit het warme zuiden hier komen, om te broeden en hun jongen groot te brengen.

Nu, in Maart en April ging dat nog, maar in Mei stond ik al gauw met de handen in het haar. Niet alleen kwamen er dan zooveel nieuwe zangers aan, dat het onmogelijk was ze allen na te gaan, maar de reeds bekende, of liever zij, die ik reeds meende te kennen, zongen dan vaak zooveel rijker, afwisselender, zoo geheel anders, dat ze dikwijls niet meer te herkennen waren, temeer daar ze zich in het jonge groen verschoolen hielden. Ik zal maar niet zeggen, hoeveel jaren het geduurd heeft, eer ik het vogelconcert op een schoonen Meimorgen behoorlijk kon ontwarren. Ook nu nog, na bijna twintig jaren van waarneming, wanneer ik in den stillen voorjaarsnacht of laat in Augustus en September rondwaal, om iets van het trekken der vogels te bespeuren, komen hoog uit de lucht geheel onbekende geluiden tot mij en ik kan meestal niet anders dan gissen, welke „wilde jacht” daar, duizenden meters hoog, de groote jaarlijksche reis volvoert.

Toch durf ik iederen vriend der natuur gerust aanraden mijn voorbeeld te volgen — het is dan ook de eenvoudigste en eenige manier om de vogels te leeren kennen. Voor een beginner is het dan het beste, de onderzoekingen niet al te ver uit te breiden en bv. het eerste jaar zich tevreden te stellen met de vogels, die onze parken en tuinen be-

wonen, om dan in latere jaren achtereenvolgens die van de weide, de waterkant, de wijde plassen en het zeestrand erbij te voegen.

Nu zijn onze parkvogels wel niet de gemakkelijkste, om uit elkander te houden; ze lijken, voor een oningewijde tenminste — wanhopig veel op elkander; het zijn voor het meerendeel „kleine pietjes,” „grasmusschen” of voor wie al wat geleerde woorden tot zijn beschikking heeft: Sylvia's.

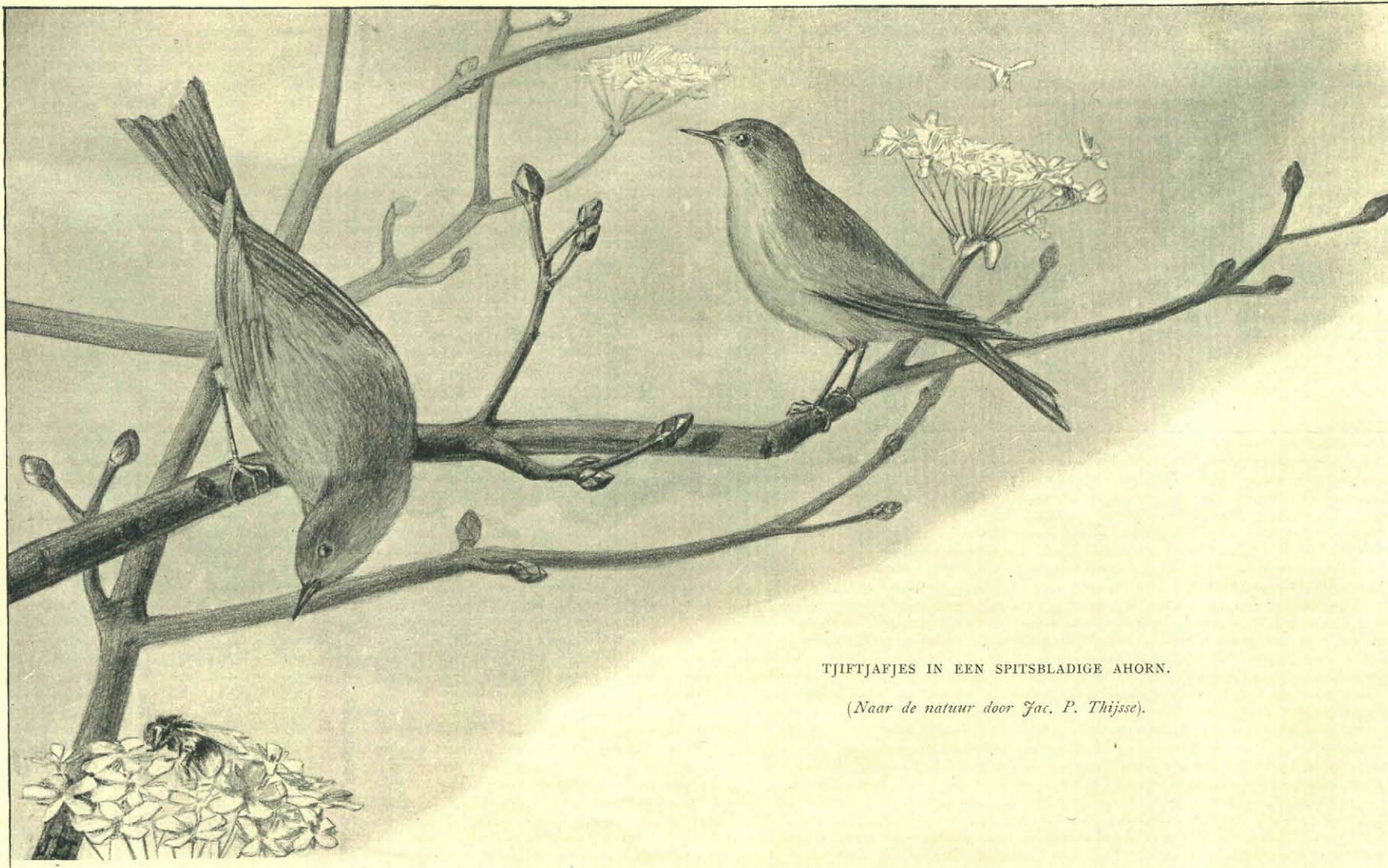
Toch zijn er onder, die wel degelijk goed te onderscheiden zijn, en als wij nu met die beginnen en onze oogen en ooren goed opendoen, dan zal de onzekerheid ten opzichte der overigen ook wel te zijner tijd kunnen worden opgeheven.

Ik wil u daarom uitnoodigen, in de laatste week van Maart een morgenwandeling te doen in het park of plantsoen van uwe woonplaats.

Sneeuwkllokjes en crocussen zijn nu in 't rijkst van hun bloei, de hyacinthen beginnen al kleur te vertoonen en gouden sterretjes speenkruid schitteren alom tusschen het houtgewas, tenminste als de bodem er niet in beslag wordt genomen door het donzig wit van duizenden bloempjes van het hongerbloempje of voorjaarsvroegeling (*Draba verna*), de hazelaar heeft al uitgebloeid, elzen, populieren en ruige wilgen zijn nog druk bezig. De spitsbladige ahorn (*Acer platanoïdes*) is geheel bedekt met rijke gele bloemtuilen, waar duizenden hommels en bijen hun eerste honigvoorraad inzamelen, maar zijn bladknoppen zijn evenals die der meeste andere boomen nog vast gesloten.

De spiraea's zijn als het ware dun met groen besprenkeld en de knoppen der sering en zijn al eenige centimeters lang geworden. Helder klinkt het geroep der schildvinken uit de kronen der iepen, meezen lokken dubbel zoo luid als voor drie weken en bovenop een boomstomp schettert en trippelt een winterkoninkje. Het is al vroolijkheid. De volle warme vochtige geurende lentelucht verwekt overal lust en leven en de fijngevoelende vogels moeten dat kenbaar maken; ieder natuurlijk naar zijn bijzondere aard en aanleg.

Voor al een kleine dwerg in de geelbloeiende ahorn schijnt geheel doordrongen te zijn van het lentegeluk en zonder ophouden moet hij bekend maken wat er bij hem omgaat. Nu, bijzonder rijk of diep schijnen zijn gevoelens

TJIFTJAFJES IN EEN SPITSBLADIGE AHORN.

(Naar de natuur door Jac. P. Thijsse).

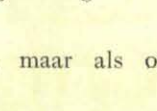
niet te wezen. Met een vrij sterk sopraanstemmetje roept hij diel del diel del—diel del diel del—dielle delle dielle delle—diel del dielle del; als dat uit is, wipt hij op een ander takje en begint weer diel del, en zoo voort, den heelen zonnigen lentedag door. Dat is de kleine tjif-tjaf, een vogeltje, dat maar door weinigen wordt opgemerkt, hoewel zijn naam aanduidt, dat zijn gezang wel degelijk de aandacht getrokken heeft. Of nu de tjif-tjafjes in den tijd, dat zij gedoopt zijn, anders zongen dan nu, weet ik niet, maar ik heb in hun lied nooit *i* of *a*, altijd *ie* en *e* gehoord.

Het is maar een eenvoudig liedje, doch juist daarom wel de moeite waard, dat we ons nog een oogenblik ermee bezig houden.

Iedereen zal wel eens opgemerkt hebben, dat de vogels er een heel andere muziek op nahouden dan wij menschen. Over 't algemeen storen zij zich weinig aan onze toonladders en intervallen en maatindeeling. In tempo en nuanceering zijn zij ons verre de baas.

Nu is de tjif-tjaf echter een van de weinige vogels, die op menschenlijke manier in de maat zingen; hij neemt zelfs de regelen voor de samenstelling van een muzikalen zin in acht. Altijd zingt hij in de vierslagsmaat, meestal bestaat zijn lied uit vier maten, soms uit acht, ook wel — vooral als zijn jongen zijn uitgekomen, uit twee. Hij begint met kwartnoten, maar in de derde maat gaat hij gaarne in achtsten over, die dan onberispelijk geaccentueerd worden.

Zijn tempo is allegretto; eene enkele maat duurt twee seconden. De toonhoogte is niet zoo gemakkelijk te bepalen, de meeste vogels zingen verbazend hoog, de tjif-tjaf

haalt of , maar als onze zangjuffrouw hem

hoorde, zou zij vinden dat hij niet zuiver treft. Dat zou ze echter van de leeuwerik ook wel kunnen zeggen, maar dit neemt niet weg, dat ik het eenvoudig diel-del-deuntje niet graag uit de Maart-symphonie zou willen missen en als de kleine muzikant na den vijftienden zijn plaats in het orkest nog niet bezet heeft, dan begin ik al mooi ongeduldig te worden. Verleden jaar, in '95, was hij er den tienden al. Ik had gehoopt dat hij ditmaal, met den buitengewoon zachten winter wel had willen blijven, maar in November ben ik hem kwijtgeraakt en nu ik dit schrijf, is hij nog niet terug. Binnenkort echter verwacht ik hem weer.

In ons park hier zit de tjif-tjaf het meest in de eschdoorns, vooral in de spitsbladige, waarmee we gelukkig rijkelijk gezegend zijn. Ook schijnt hij veel te houden van linden en beuken, over 't algemeen lijkt het mij toe, dat hij bij voorkeur vertoeft in boomen, waarvan de takken horizontaal uitstaan. Bijna nooit is hij alleen, zijn wijfje bevindt zich meestal in denzelfden boom of vlak in de nabijheid; als zij te ver naar zijn zin afdwaalt, dan roept hij, niet bevelend maar min of meer vragend: drrr en — onmiddellijk is ze bij hem. Ze zijn bijna niet of laat ik maar zeggen in het geheel niet van elkander te onderscheiden: even klein (1 dM. van snaveltip tot het uiteinde van de staart), en eender gekleurd. Snavel, pooten en oogen zijn bruin, kop en rug bruin in 't olijfgroene spelend, de kleur van het wijfje van een gerande watertor, maar wat lichter en als het ware dicht besprenkeld met duidelijker groengeel. Die kleuren van vogels zijn soms moeilijk aan te duiden. De vleugels zijn weer meer bruin, maar in de lengte geel gestreept, doordat

iedere slagpen een gelen buitenzoom heeft. Dezelfde gele kleur hebben ook: een streep over het oog, de veertjes onder de vleugels en die het been bedekken. Overigens is de onderzijde witachtig geel, naar de zijden overgaand in licht-bruin. Het heele vogeltje maakt een groenachtig bruingelen indruk, de onderzijde is duidelijk lichter dan de rugzijde en nergens zijn dwarsstreepen of vlekken op te merken. Dwarsstreepen hebben bv. het winterkoninkje en de koekkoek, vlekken vertoont de gewone huismus het duidelijkst.

Wie zijn vogels goed uit elkander wil houden moet al vroeg op al die dingen leeren letten. Op een afstand van een meter of acht kan men gemakkelijk zien of de vogel egaal gekleurd is of met streepen en vlekken, of zijn veeren glimmen of niet, welke kleur de pooten hebben, hoever de vleugels de staart bedekken, hoelang de staart is in verhouding tot het geheele lichaam en, wat vooral veel waard is, welke grootte en gedaante de snavel heeft. Alle vinken bv. zijn te kennen aan hun dikken snavel — zie maar naar uw kanarie-vogeltje of een gewone huismus (want dat zijn ook vinken); de snavel van de tjif-tjaf is veel dunner en loopt dan ook niet zoo ineens puntig toe.

De groote groep van zangvogels waartoe de tjif-tjaf met o.a. de nachtegaal en het roodborstje behoort heet dan ook de groep der priemsnaveligen, (Subulirostres).

Het nest van onze tjif-tjaf heb ik gevonden in Spiraea-struiken en in de bekende Japansche kwee (Cydonia Japonica), meer bekend onder de naam van Pyrus Japonicus.

In 't binnenste van een dichte struik ligt het verborgen meestal vlak op de grond en er is heel wat geduld en scherpzinnigheid voor nodig, om het te ontdekken. Als gij op uw ochtendwandeling een tjif-tjaf bespeurt, die het erg druk heeft in uw buurt en zijn lied onophoudelijk afwisselt met zijn lokroep (drrr) en zijn angstkreet (hoïd), ga dan daar eens een half uurtje zitten en gij zult wat zien; als gij niets ziet, is het ook nog niet erg.

In 't eerst is de vogel geheel in de war, hij raast en tiert op zijn manier zoo'n beetje tegen den vreemden indringer en eindelijk vliegt hij weg — een heel eind ver. Maar blijf gerust zitten, zooeven heeft hij duidelijk getoond dat wij „warm” waren. Na een paar minuten is hij er weer, hij neemt ons wantrouwig op, maar als wij gewoon wat gaan zitten lezen of een beslist gemakkelijke houding op de bank innemen, dan herinnert hij zich, dat hij al eens meer menschen gezien heeft en dat die over 't algemeen hem meestal niet zien. Wij houden ons nu ook zoo, we volgen hem alleen met de oogen, maar we verdraaien ons hoofd niet, als hij zich wat uit ons gezichtsveld verwijderd. Doortje is nu ook bij haar man gekomen: hij heeft duidelijk geroepen: Doorrrr? en nu gaan ze aan 't werk. Er zijn nu al bladeren aan de boomen: bladluizen en rupsjes zijn er ook en nu zien we het echtpaar de takken en bladeren aflezen en telkens een snaveltje vol weg brengen naar een struik ergens in een perk een paar pas van ons af. Als wij nu op dat perk afgaan, geraken beide vogeltjes hevig opgewonden, ze roepen hoïd, hoïd en drrr, en 't mannetje zingt zijn lied, maar hij kan geen maat houden. Wij hebben nu het nest weldra gevonden en bespeuren ook de vijf jongen, die al mooi op tjif-tjafjes beginnen te lijken en ons dom verbaasd aankijken met saamgeknepen lippen — snaveltje wil ik zeggen. We gaan nu maar gauw weg, dan kunnen ze bekomen van de schrik en zich te goed doen aan een malsch rupsje of een vette bladluise.

Misschien ook is vader de man gelukkig en vangt hij

een dikke hommel, ofschoon hij met die vangst wel eens verlegen zit, want het is een heele toer, om zoo'n groot hard ruig beest stuk te krijgen. De giftige angel, daar schijnt hij niet van te weten.

Als de vogels ons zelf de weg niet gewezen hadden, dan waren we misschien niet eens op de gedachte gekomen, dat deze hoop dorre bladeren geheel hun huiselijk geluk bevatte. Zulke opeenhoopingen van bladeren en afval vormen zich vaak binnenin de vele takken en stammetjes van onze sierheesters, waar de winterstorm ze eigenlijk bijeenveegt. Maar als we beter toezien, dan moeten we dra erkennen, dat hier een bouwmeester, een kunstenaar, is bezig geweest. Het zijn niet enkel dorre bladertjes die we voor ons hebben; gras en stroo-halmen, bastvezels en dunne stengeltjes zijn op kunstige manier dooreen gevlochten, zoodat op een stevige, dikke onderlaag zich een koepel welft van bijna een dM. hoog. Enkele sterke stroodraden omspannen en schragen dat gewelf gelijk de hoepen van een huifkar. Waar de takken van den heester, die 't geheele kunstwerk verborgen houdt, het dichtst bijeenstaan, bevindt zich in de koepel een vrij ruime poort, welks bovengewelf een weinig over den drempel vooruitsteekt — bij wijze van portiek. Daarbinnen ligt nu het eigenlijke nest, weer bestaande uit drie lagen; eerst dorre grasjes, dan wol of veegsel, dat de diertjes stellig uit onze vuilnisbakken bijeenkrabbelen en eindelijk veertjes, meestal van andere vogels. Daarop komen dan de eitjes te liggen, vijf of zes, bijna rond (11 mM, bij 9 mM.) soms geheel wit, maar meestal met een stuk of tien bruinroode donkere stippen. Die worden bebroed door het wijfje. Nu blijkt het eens goed, wat een prachtig nest de diertjes eigenlijk gebouwd hebben. Er gaat bijna geen broedwarmte verloren! Ga maar eens na: eerst veeren, die bijna geen

warmte doorlaten, dan wol, die het evenmin doet, dan hooi, (waarmee de boer zijn klompen voorziet om warme voeten te houden) en eindelijk dorre bladeren en stroo, waarvan we het koude-werend vermogen dadelijk inzien, als we maar eventjes bedenken hoe bloemkweekers hun teere plantjes en bollen ermede tegen den felsten vorst beveiligen. Ik geloof niet, dat er in het weelderigst ingerichte menschenverblijf op aarde zoo tegen warmteverlies gewaakt wordt. Wel is waar is de opening van het nest wat groot, maar gij moet niet vergeten dat het broedende vogeltje zelf daarvoor ook als tochtdeur dient.

De jongen komen te voorschijn achttien of twintig dagen, nadat het eerste eitje gelegd is en worden hoofdzakelijk door het wijfje gevoederd en verpleegd. Die verpleging bestaat daarin, dat zij het nest zindelijk en in orde houdt, en in de eerste dagen van tijd tot tijd de kleine kale geelbekjes een beetje warmt. Ook den geheelen nacht tot laat in den morgen koestert zij ze.

In Juni leeren ze onder leiding der ouders vliegen en sluipen en insecten vangen, maar in de zomervacantie zijn ze al wijs genoeg, om hun geboorteland vaarwel te zeggen en den stroom der menschelijke touristen te volgen naar de zonnige stranden van de Middellandsche zee, waar ze de herfst en winter doorbrengen. Hoe ze zoo wijs komen, om zonder gids die reis te doen, weet niemand tot dusver.

De ouders blijven nog tot in November en, zooals ik reeds gezegd heb, er zijn er wel, die voor goed zouden willen blijven. Ze hebben zeker ook al opgemerkt, dat de bloemenlente soms in Slachtmaand al begint. Want *Draba verna* bloeit dikwijls reeds in die maand en in Engeland zijn Meidorens, die om Kerstfeest in vollen bloei staan!

J. P. T.

Het Speenkruid.

(*RANUNCULUS FICARIA* OF *FICARIA RANUNCULOIDES*.)

Wie op een der eerste lentedagen in de nabijheid van stad of dorp eene wandeling doet, zal vrij waarschijnlijk hier of daar langs den weg wat boterbloemen vinden liggen, misschien verspreid, misschien tot een bosje samengebonden, maar in ieder geval in deerniswaardigen toestand. Daar boeten zij haar schoonheid, die voor enkele oogenblikken het onschuldige hartje van een blozenden vlaskop of een aardig blauwoogje heeft betooverd. Ze waren zoo mooi in de lentedon, ze werden met ijver geplukt, — ze verflensten in het kleine vuistje zoo gauw! De kleine werd bovendien wat moe, en wierp ze lusteloos weg.

Dit is zeker een aandoenlijk onderwerp: de langzame marteldood in den zonneschijn van veldbloemen, afgerukt door een argeloozen kleine. Doch wij zullen er voor heden geen klaagzang op schrijven. Het is óók een moeilijk onderwerp voor den plantenkenner: dat verwelken van bloemen, die geen water krijgen. Het kind plukte geopende bloemen, die op een veerkrachtigen steel stonden. Hij had ze nog maar

korten tijd in de hand, toen ze zich reeds sloten en aan de krachteloze stelen gingen overhangen. Het watergebrek heeft dus beweging der bloemblaadjes en verslapping van den steel ten gevolge gehad. Leg dit nu eens uit.

Kijk, dat is, zooals wij zeiden, eene moeilijke opgave. Het zou kunnen zijn, dat iemand de werking van de brandspuit, van het horloge, de inrichting eener kachel en eener lamp wist te verklaren, en dat onze verflenste bloemen hem in verlegenheid brachten. Ja, aan zeer bekende, dood alledaagsche verschijnselen kunnen dikwijls lastige vragen worden vastgeknoopt. Geen onderwerp is te onbeduidend om eens na te gaan, wat er al zoo aan vast is.

En dus lezer, al kent ge het speenkruid sinds jaren, al kijkt gij het op uwe voorjaarswandeling niet meer aan, zoo gewoon als het is, ik durf u opwekken, om nog eens met de kindertjes in het veld te gaan en u voor eenigen tijd aan de waarneming van het bekende plantje te geven. En mocht ge het nog niet kennen, welnu, knoop dan in